

دین و آزادی
مقام صالحی نجف آبادی
<div> نوشته حاضر بخش هایی از گزارشی است که خبرگزاری دانشجویان ایران از سخنرانی محسن کدیور در تالار بین دانشکده پزشکی دانشگاه تهران منتشر کرده است.</div>
<div> محسن کدیور نقش متمایز آیت الله صالحی را در نقد علو</div>
<div> خواند و گفت : «صالحی سه ویژگی بارز داشت که آن را از سایر معاصران خود متمایز کرده است ; صالحی در علوم رایج اسلام، مجتهد، محقق و اندیشمندی عمیق بود.</div>
<div> «ستیز با تحجر و غلو در عرصه دین» گرامیداشت یاد آیت الله صالحی نجف آبادی که از سوی انجمن اسلامی دانشجویان دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران برگزار شده بود سخنرانی می کرد، با بیان این مطلب افزود:</div>
<div> «صالحی آزاداندیش و نقاد بود که این ویژگی در دیگران کمتر دیده شده است. او نقادی بسیار چیره دست و زبردست بود. با کسانی هم که به لحاظ علمی در افتاد، افرادی قوی بودند. تقداهایی هم که به آرای علامه طباطبایی نوشته است بسیار قابل توجه است. نکات و دقایقی در نقد المیزان نوشته است که از وسعت و عمق آن، علما به تعجب می افتند و همین طور نقدی که بر آثار استاد مطهری</div>

وی افزود: «کتب صالحی را می توان به چند دسته تقسیم کرد؛ صالحی در تفسیر قرآن آثار درخشانی از خود به یادگار گذاشت. صالحی با بیان انتقاداتی نسبت به نوشته یکی از علما در خصوص تفسیر آیه ای از قرآن آورده است؛ باید به آیات توجه کرد و آنها را براساس شرایط نزول تاریخی شان تفسیر نمود.»

کدیور اظهار داشت: «صالحی – نقاد بزرگ در عصر ما – با ملاک قرآن و عقل به نقادی روایات رفت. تفسیری است از او که منتشر نشده. بر خواننده اش فرض است که آثارش را منتشر کنند. یکی از آثار منتشر نشده اش، تفسیر آیه تطهیر است.» وی ادامه داد: «صالحی قهرمان نقد حدیث است. یک هفته پیش از فوتش به بیمارستان رفق. بحثی در مورد آثارش درباره غلو مطرح شد. صالحی با اشتیاق گفت این بحث باید ادامه پیدا کند و تاکید داشت که در شرایط فعلی حتماً باید روی آن کار شود.»

وی ادامه داد: «صالحی می گوید هیچ آیه ای مبنی بر محرومیت زنان از قضاوت نیست و تاکید دارد که در قرآن و اسلام سراغ ندارد که کسی را به زور بتوان مسلمان کرد، صالحی می گوید اصل در اسلام صلح است، نه جنگ. کدیور افزود: «نقد حدیث، محور کارهای صالحی بود. علوم حوزوی ما، علوم حدیث مدار است. محور تفکر اسلامی شیعی در عصر ما بر حدیث از ائمه می چرخد. حرف تازه ای که صالحی می گوید این است که افرادی که روایات را جعل کرده اند سه دسته اند، عده ای دشمنان قسم خورده که می خواستند آبروی اسلام را ببرند و مردم را به اسلام بدبین کنند. هنر صالحی پیدا کردن روایاتی بود که به لحاظ سندی مشکل ظاهری ندارد.»

محسن کدیور

اندیشه آزادی
آزادی و مالکیت فردی
<div> سایت «ستاک» که پیش از این در روزنامه شرق معرفی شده است و بیان کننده دیدگاه اقتصاددانان لیبرال ایرانی است، در شماره نخست خود مقاله ای دارد از موسی غنی نژاد با عنوان «آزادی و مالکیت فردی» که می توان آن را اعلام نظر اساسی راه اندازان این</div>
<div> سایت دانست. بخش های عمده ای از مطلب غنی نژاد را می خوانید.</div>
<div> انسان آزاد مالک جان و مال خود است و سلب این مالکیت او را به برده تبدیل می کند. برده کسی است که جان و مال او به دیگری تعلق دارد. تاریخ دوران مدرن را می توان به نوعی تاریخ مبارزه بشر برای رهایی از نهاد بردگی دانست. بردگی در تناقض با شأن و کرامت انسانی است، از این رو فیلسوفان مدرنی که کرامت فردی را اصلی خدشه ناپذیر برای حیثیت انسانی می دانستند کوشیدند تا به لحاظ فلسفی – حقوقی انسان را طوری تعریف کنند که تصور انسان برده ناممکن شود. مفهوم انسان مالک در اندیشه آزادپنخواهانه مدرن محصول چنین تلاشی است. انسان از بدو تولد دارای حقوق ذاتی (طبیعی) ناگسستی است که اولین و بنیادی ترین آنها حق حیات یا به سخن دیگر حق مالکیت بر جان و مال خود است. به این ترتیب برده ساختن انسان ها عملی خلاف حق و عدالت و مستوجب مجازات است زیرا تنها با سلب حقوق ذاتی انسان ها است که می توان آنها را به برده تبدیل کرد.</div>
<div> آزادی انسان با مالکیت و تسلط وی بر جان (نفس) و مال خود تعریف می شود. بدون چنین مالکیت و تسلطی، منزلت وجودی انسان ناگزیر در ورطه نوعی از بردگی در خواهد غلتید. تقدس امر مالکیت در اندیشه مدرن ناشی از این شأن وجودی انسان به عنوان موجود مستقل و آزاد است.</div>
<div> علت اینکه جان و مال انسان اغلب در کنار هم با بهتر بگوییم در طول هم و توأمان مطرح می شود این است که حق مالکیت بر مال در واقع ادامه حق مالکیت بر جان است. انسان برای حفظ زندگی خود مجبور به تلاش است، محصول این تلاش مال است که در واقع وسیله ای است برای تداوم بخشیدن به حیات انسان ها بنابراین حق مالکیت بر محصول تلاش انسان ها از همان جنس حق مالکیت بر جان است و نقص آن همان قدر مذموم است که تعدی به این.</div>
<div> مالکیت انسان بر جان خود تنها می تواند مالکیت فردی باشد و مالکیت جمعی اینجا به طور منطقی هیچ معنایی ندارد. اگرچه مالکیت بر اموال به لحاظ حقوقی می تواند مشترک، جمعی یا مشاع باشد، اما هر قدر که تفکیک سهم فردی از حق جمعی مشکل تر باشد امکان تصرف در آن سخت تر و به واقع حق مالکیت ضعیف تر و آزادی انسان در فردی از حق جمعی مشکل تر باشد امکان تصرف در آن نیز مسئولیت ناشی از آن روشن و معین می گردد. در مالکیت جمعی نه تنها دامنه اختیار انسان در تصرف اموال خود مبهم و مورد تردید است بلکه به همین جهت، مسئولیت پذیری افراد نیز تنگ و محدود است.</div>

انسان آزاد مالک جان و مال خود است و سلب این مالکیت او را به برده تبدیل می کند. برده کسی است که جان و مال او به دیگری تعلق دارد. تاریخ دوران مدرن را می توان به نوعی تاریخ مبارزه بشر برای رهایی از نهاد بردگی دانست. بردگی در تناقض با شأن و کرامت انسانی است، از این رو فیلسوفان مدرنی که کرامت فردی را اصلی خدشه ناپذیر برای حیثیت انسانی می دانستند کوشیدند تا به لحاظ فلسفی – حقوقی انسان را طوری تعریف کنند که تصور انسان برده ناممکن شود. مفهوم انسان مالک در اندیشه آزادپنخواهانه مدرن محصول چنین تلاشی است. انسان از بدو تولد دارای حقوق ذاتی (طبیعی) ناگسستی است که اولین و بنیادی ترین آنها حق حیات یا به سخن دیگر حق مالکیت بر جان و مال خود است. به این ترتیب برده ساختن انسان ها عملی خلاف حق و عدالت و مستوجب مجازات است زیرا تنها با سلب حقوق ذاتی انسان ها است که می توان آنها را به برده تبدیل کرد.

آزادی انسان با مالکیت و تسلط وی بر جان (نفس) و مال خود تعریف می شود. بدون چنین مالکیت و تسلطی، منزلت وجودی انسان ناگزیر در ورطه نوعی از بردگی در خواهد غلتید. تقدس امر مالکیت در اندیشه مدرن ناشی از این شأن وجودی انسان به عنوان موجود مستقل و آزاد است. علت اینکه جان و مال انسان اغلب در کنار هم با بهتر بگوییم در طول هم و توأمان مطرح می شود این است که حق مالکیت بر مال در واقع ادامه حق مالکیت بر جان است. انسان برای حفظ زندگی خود مجبور به تلاش است، محصول این تلاش مال است که در واقع وسیله ای است برای تداوم بخشیدن به حیات انسان ها بنابراین حق مالکیت بر محصول تلاش انسان ها از همان جنس حق مالکیت بر جان است و نقص آن همان قدر مذموم است که تعدی به این.

مالکیت انسان بر جان خود تنها می تواند مالکیت فردی باشد و مالکیت جمعی اینجا به طور منطقی هیچ معنایی ندارد. اگرچه مالکیت بر اموال به لحاظ حقوقی می تواند مشترک، جمعی یا مشاع باشد، اما هر قدر که تفکیک سهم فردی از حق جمعی مشکل تر باشد امکان تصرف در آن سخت تر و به واقع حق مالکیت ضعیف تر و آزادی انسان در فردی از حق جمعی مشکل تر باشد امکان تصرف در آن نیز مسئولیت ناشی از آن روشن و معین می گردد. در مالکیت جمعی نه تنها دامنه اختیار انسان در تصرف اموال خود مبهم و مورد تردید است بلکه به همین جهت، مسئولیت پذیری افراد نیز تنگ و محدود است.

علت اینکه جان و مال انسان اغلب در کنار هم با بهتر بگوییم در طول هم و توأمان مطرح می شود این است که حق مالکیت بر مال در واقع ادامه حق مالکیت بر جان است. انسان برای حفظ زندگی خود مجبور به تلاش است، محصول این تلاش مال است که در واقع وسیله ای است برای تداوم بخشیدن به حیات انسان ها بنابراین حق مالکیت بر محصول تلاش انسان ها از همان جنس حق مالکیت بر جان است و نقص آن همان قدر مذموم است که تعدی به این.

مالکیت جمعی اینجا به طور منطقی هیچ معنایی ندارد. اگرچه مالکیت بر اموال به لحاظ حقوقی می تواند مشترک، جمعی یا مشاع باشد، اما هر قدر که تفکیک سهم فردی از حق جمعی مشکل تر باشد امکان تصرف در آن سخت تر و به واقع حق مالکیت ضعیف تر و آزادی انسان در فردی از حق جمعی مشکل تر باشد امکان تصرف در آن نیز مسئولیت ناشی از آن روشن و معین می گردد. در مالکیت جمعی نه تنها دامنه اختیار انسان در تصرف اموال خود مبهم و مورد تردید است بلکه به همین جهت، مسئولیت پذیری افراد نیز تنگ و محدود است.

محسن کدیور

اندیشه برابری
آمریکا و دموکراسی در ایران
<div> مطلب حاضر بخشی از مقاله مازیار بهروز استادیار گروه تاریخ دانشگاه ایالتی سانفرانسیسکو آمریکا، در شماره ۵۰ نشریه نامه است که تحت عنوان «سیاست آمریکا در برابر ایران» نوشته است. از مقاله بهروز که به بحران اخیر ایران در برابر آمریکا می پردازد بخش های</div>
<div> در برای شما انتخاب کرده‌ام. بهروز علاوه بر تحلیل ماجرا، در اواخر مقاله به ارائه راه‌حل هایی هم در این باره پرداخته است.</div>
<div> دولت فعلی آمریکا همچنین اعلام کرده است که مایل است با حمایت از جنبش دموکراسی خواهی مردم ایران، این کشور را به سوی یک نظام مردم سالار سوق دهد و در این رابطه بودجه مختصری نیز هزینه کرده است. این سیاست آمریکا همانند موارد ذکر شده دیگر با برداشت های غلط از جامعه ایران و حتی مفهوم دموکراسی توأم بوده است، به طوری که کل سیاست از مورد شک قرار می دهد. دموکراسی یا مردم سالاری مفهومی است جهانشمول، اگرچه ریشه آن را در دوران اخیر جوامع غربی می توان یافت. از این منظر حکومت مردم سالار یا دموکراتیک، دستاوردی بشری است و متعلق به یک منطقه جغرافیایی یا تمدن خاصی نمی شود. اما آنچه در مورد نظام مردم سالاری بی شک قاعده است، مسئله درون جوش بودن آن است؛ بدین معنی که دموکراسی کالایی صادراتی نیست که بتوان آن را از منطقه ای به منطقه دیگر صادرکرد. اگر شرایط داخلی دموکراسی در یک جامعه فراهم نباشد، بی شک این روش حکومت در آن جامعه ریشه نخواهدگرفت. نمونه عراق امروز باید این مهم را برای همگان روشن ساخته باشد. اشغال عراق توسط آمریکا به رأی العین دارد به اژهم پاشی عراق منجر می شود و به هر حال به نظر می آید در رابطه با آینده عراق همه گونه تصورهای وحشت آور می توان داشت به جز این که آن کشور، نظامی مردم سالار نباشد. بنابراین اگر قرار باشد برنامه آمریکا برای دموکراسی در ایران قرینه عراق باشد که می توان گفته به هیچ عنوان آینده دلپذیری نیست. در کنار این باید تفکر داشت که برداشت ساده انگارانه «توسعه دموکراسی» که توسط دولت فعلی آمریکا مطرح می شود، در مورد ایران و سوریه به نوعی برای عربستان سعودی و اردن به نوع دیگری طرح می گردد، گویی دموکراسی برای گروه اول واجب و برای گروه دوم غیر واجب است. از این منظر، شعار «توسعه دموکراسی» مطرح شده توسط دولت فعلی آمریکا در بهترین حالت ساده انگاری تکثیر بار و در بدترین حالت عوام فریبی تاسف انگیز است. ایران امروز در روند توسعه</div>
<div> سیاسی و تحولات اجتماعی است و بر کسی پوشیده نیست که بسیاری مشکلات پی جواب بر سر راه مردم سالاری در ایران وجود دارد. در چنین وضعیتی این مردم ایران هستند که می باید شتاب و جهت تحول را مشخص سازند. هرگونه دخالت خارجی، ازهم پاشیدگی کشور بینجامد. در یک کلام، دموکراسی ای که آمریکا بر ایران تحمیل کند، نمی تواند بهتر از نکتبی باشد که با اشغال عراق در آن کشور به وجود آورده است، بنابراین تصور این که شعار «توسعه دموکراسی» دولت کنونی آمریکا در واقعیت از هرگونه جنبه مثبت برخوردار باشد یا حتی هرگونه صدافتی در طرح آن وجود داشته باشد، بسیار مشکل است.</div>

مطلب حاضر بخشی از مقاله مازیار بهروز استادیار گروه تاریخ دانشگاه ایالتی سانفرانسیسکو آمریکا، در شماره ۵۰ نشریه نامه است که تحت عنوان «سیاست آمریکا در برابر ایران» نوشته است. از مقاله بهروز که به بحران اخیر ایران در برابر آمریکا می پردازد بخش های

مطلب حاضر بخشی از مقاله مازیار بهروز استادیار گروه تاریخ دانشگاه ایالتی سانفرانسیسکو آمریکا، در شماره ۵۰ نشریه نامه است که تحت عنوان «سیاست آمریکا در برابر ایران» نوشته است. از مقاله بهروز که به بحران اخیر ایران در برابر آمریکا می پردازد بخش های

مطلب حاضر بخشی از مقاله مازیار بهروز استادیار گروه تاریخ دانشگاه ایالتی سانفرانسیسکو آمریکا، در شماره ۵۰ نشریه نامه است که تحت عنوان «سیاست آمریکا در برابر ایران» نوشته است. از مقاله بهروز که به بحران اخیر ایران در برابر آمریکا می پردازد بخش های

مطلب حاضر بخشی از مقاله مازیار بهروز استادیار گروه تاریخ دانشگاه ایالتی سانفرانسیسکو آمریکا، در شماره ۵۰ نشریه نامه است که تحت عنوان «سیاست آمریکا در برابر ایران» نوشته است. از مقاله بهروز که به بحران اخیر ایران در برابر آمریکا می پردازد بخش های

مطلب حاضر بخشی از مقاله مازیار بهروز استادیار گروه تاریخ دانشگاه ایالتی سانفرانسیسکو آمریکا، در شماره ۵۰ نشریه نامه است که تحت عنوان «سیاست آمریکا در برابر ایران» نوشته است. از مقاله بهروز که به بحران اخیر ایران در برابر آمریکا می پردازد بخش های

محسن کدیور

دین و برابری
شریعتی و اندیشه ایرانی
<div> نشریه نامه در شماره ۵۰ خود گفت وگویی از محمد میلانی با تقی رحمانی درباره علی شریعتی منتشر کرده است که بخشی از آن را در اینجا می خوانید.</div>
<div> بعد از انقلاب بین ما و تفکر شریعتی کاملاً گسست ایجاد شد. بگذارید بحث را این طور بسط دم</div>
<div> که هر تمدنی در درون خودش یک سری شایهت های اصلی دارد؛ یعنی این که هر تمدنی دارای یک هویت تفکری است که برای ما ایرانیان، اکنون این وضعیت یک حالت نیمه جان دارد. اما از سوی دیگر وقتی که فرهنگ ایرانی، عشق هم دارای ابعاد اتنولوژیک (هستی شناختی) و هم دارای معنایی اپیستمولوژیک (معرفت شناختی) است و سرانجام دارای معنایی ارزش شناختی نیز هست. در نظر عرفا اگرچه عشق، صفت ذات حق است اما سایه این عشق به عالم خلق نیز تسری می یابد و ما ترویی از آن را در عالم خلق ملاحظه می کنیم. به باور عرفا و در اسطوره شناسی عرفانی، عشق، صفت روح است و بدین ترتیب می توان از تاثیر اسطوره یونانی eros) و در اسطوره عرفانی سخن گفت. از عرک صفت روح قلمداد می شود، می توان نتیجه گرفت که عشق و روح در یک دم فریده شده اند و عشق بدان جهت ویژگی روح است که در اصل صف ذات یا صفت حق بوده است. از این رو است که عارف می گوید: «بنداشتم که من او را دوست می دارم، چون نگه کردم، دوستی او مرا سابق بود. بنابراین مرغ روح که در سوی وصل به مبداء خویش در سوز و گداز عشق می سوزد تنها با بال و پر عشق است که می تواند به جست وجوی معشوق به پرواز درآید.» مولانا جلال الدین نیز در مثنوی معنوی همین بن ماهیه را در قصه «تی» بیان کرده است و اسطوره آفرینش را با به کارگیری تمثیل «زندان تکامل» تبیین کرده است. او مراتب وجود را از ماده تا والاترین درجه تجرد، سیری تکاملی در پرتو عشق می داند و معتقد است که سیر از هر مرحله، مستلزم نوعی مرگ و جدایی از عالم پیشین این سینما شروع شده و به سهروردی ختم شده است. با وقتی که می گویم شایهت هنر و معماری ایرانی در خط است، به واقع پرسه ای می کشم شده است تا به مرحوم میرعماد رسیده است؛ یا از همه واضح تر وقتی می گویم شایهت ادبیات ما شاعر است و شایهت شعر هم حافظ است، این هم فرآیندی است که از عطار حافظ به صورت یک پرسه طی شده است. در مورد خلق نظریه سلطنت یا حکومت فرهنگند، این که چرا ایرانیان مقام نبوی و اخروی را در کنار هم قرار داده و آن را در یک نفر جمع کرده اند، سئوالی است که صرفاً چرخه به آن می تواند در مباحث معرفتی بسیار راهگشا باشد. به نظر من شریعتی در دنیای معاصر، شایهت اندیشه ایرانی است و به رغم عوارضش از هر اندیشمند دیگری متمایز است. می گویند ایرانیان تلفیقی از عقل و دل داند، و این خصوصیت را می توان در شریعتی دید. در جان ود نفوذ کردن و یک زبان دیگر داشتن، یعنی یک فکر دیگر داشتن. شریعتی اولین روشنفکر ایرانی است که وقتی سر در مدرنیته داشت با در سنت هم داشت و این باعث شد که موفق شود با زبان دیگری مدرنیته یا پیشرفت را توضیح دهد. او معتقد بود که ما باید از طریق منابع فرهنگی، پالایش و زسانس ایجادکنیم. شریعتی تفکر را در قالب</div>

نشریه نامه در شماره ۵۰ خود گفت وگویی از محمد میلانی با تقی رحمانی درباره علی شریعتی منتشر کرده است که بخشی از آن را در اینجا می خوانید. بعد از انقلاب بین ما و تفکر شریعتی کاملاً گسست ایجاد شد. بگذارید بحث را این طور بسط دم

نشریه نامه در شماره ۵۰ خود گفت وگویی از محمد میلانی با تقی رحمانی درباره علی شریعتی منتشر کرده است که بخشی از آن را در اینجا می خوانید. بعد از انقلاب بین ما و تفکر شریعتی کاملاً گسست ایجاد شد. بگذارید بحث را این طور بسط دم

نشریه نامه در شماره ۵۰ خود گفت وگویی از محمد میلانی با تقی رحمانی درباره علی شریعتی منتشر کرده است که بخشی از آن را در اینجا می خوانید. بعد از انقلاب بین ما و تفکر شریعتی کاملاً گسست ایجاد شد. بگذارید بحث را این طور بسط دم

نشریه نامه در شماره ۵۰ خود گفت وگویی از محمد میلانی با تقی رحمانی درباره علی شریعتی منتشر کرده است که بخشی